

С. В. Пірог,
аспірант кафедри економіки підприємства та управління персоналом,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці

ЕФЕКТИВНІСТЬ ПТАХІВНИЧИХ ГОСПОДАРСТВ

S. Piroh,
Chernivtsi University

EFFICIENCY OF POULTRY FARMS

У статті проведено аналіз ринку птахівництва в Україні, що займає найбільшу частку серед тваринницьких напрямів. Здійснено аналіз структури розміщення птиці за господарствами, з якого можна зробити висновок про структуру розміщення поголів'я птиці по Україні. Розглянуто особливості основних способів виробництва, що представлені на ринку України. Здійснено якісний аналіз господарської системи ряду ключових підприємств галузі, що було обрані як основні представників різних сегментів ринку.

Розглянуто основні стратегії птахівничих підприємств та їхню реалізацію у діяльності підприємств птахівництва. Досліджено вплив способу утримання на весь виробничий процес та його етапи. Розкрито роль крупних птахівничих підприємств у системі забезпечення продовольством населення України. Здійснено поверхневий історичний огляд становлення птахівництва в нашій країні. Описані переваги і недоліки одиночного, серійного і масового способів виробництва.

The article analyzes the poultry market in Ukraine, which occupies the largest share in animal husbandry. The analysis of the structure of the placement of poultry by farms has been carried out, from which one can draw a conclusion on the structure of the placement of poultry in Ukraine. The features of the main methods of production presented in the Ukrainian market are considered. The qualitative analysis of the economic system of a number of key enterprises of the industry, selected as the main representatives of different segments of the market, was carried out.

The main strategies of poultry enterprises and their implementation in the poultry industry enterprises are considered. The influence of the method of retention on the whole production process and its stages is investigated. The role of large poultry farms in the food supply system of the Ukrainian population is revealed. A superficial historical review of the establishment of poultry farming in our country has been carried out. Described the advantages and disadvantages of single, serial and mass production methods.

*Ключові слова: ефективність, ефект, тенденція, "МХП", птахівництво.
Key words: efficiency, effect, trend, "MHP", poultry.*

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Ефективність господарств, що займаються виробництвом птахівничої продукції здійснює значний вплив на ефективність тваринницької галузі та всієї агропромисловості. Це пов'язано з високими показниками рентабельності, що демонструють птахівничі підприємства та високим рівнем автоматизації виробничого процесу. Для вирішення основних економічних проблем країни варто і можливо залучити потужності галузі птахівництва, що можливо лише за умови повного наукового обґрунтування процесів, що відбуваються в системі.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Проблеми збільшення ефективності виробництва розглядали такі автори: Н.О. Аверчева, Т.В. Бакіна, О.Б. Булик, Л.Г. Коваленко, О.В. Ульяновченко, О.П. Русак, М.В. Яценко.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Визначити основні особливості функціонування птахівничих підприємств та спрогнозувати майбутні перспективи розвитку.

Таблиця 1. Утримання птиці у сільських домогосподарствах у 2016 році

Домогосподарства з площею землі	0,5 га і менше	0,51–1,00 га	1,01 га і більше
Частка домогосподарств, що утримують птицю (у відсотках)	95,9	96,6	96,0
Наявність птиці в розрахунку на 1 домогосподарство, голів	10,9	15,1	20,2
Розподіл чисельності поголів'я за розміром домогосподарств, %	39,6	29,0	31,4

Джерело: Державна служба статистики України.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

На ринку птахівництва в Україні суб'єкти господарювання застосовують три способи організації виробництва, що зумовлено їхнім технологічним озброєнням та доступом до ресурсів.

Одиничний тип виробництва історично виник першим, і на цьому етапі розвитку галузі застосовується лише господарствами населення, через свою низьку ефективність та низькі вимоги до початкового капіталу. Також на величину розповсюдження даного способу організації виробництва здійснюють вплив традиції і культурні особливості населення. В таблиці 1 ілюстровано величину розповсюдження птиці на утримані у господарствах населення.

Показник частки домогосподарств, що утримують птицю перебуває на рівні вище 95 %, що свідчить про високу популярність даного виду тварин. Показник, що наявність птиці в розрахунку на 1 домогосподарство доводить твердження про поширення одиничного способу виробництва серед описаних суб'єктів господарювання. За такого способу організації виробництва найчастіше використовується вільно-вигульне утримання птиці. Нормування кормів здійснюється інтуїтивно, а їхній розподіл здійснюється через технології, що призводять до зменшення частини спожитого продукту птицею. В результаті конверсія корму на кілограм м'яса або на одне яйце значно нижча ніж у сирійному чи масовому виробництві.

Хоча показники здоров'я птиці вищі, якщо вона перебуває на вільно-вигульному утриманні, проте зростає ризик зараження інфекціями від дикої птиці, травматизм та смертність від хижаків. У результаті вибуття птиці значно вище ніж за інших способів організації виробництва.

Процес переробки птиці також відбувається одиничним способом, що вимагає знаних затрат праці і часу

порівняно з автоматизованою конвеєрною лінією масового способу виробництва.

Попри всі недоліки пов'язані з високою собівартістю одиничний спосіб вирощування птиці поширений і до сьогодні таблиця 2.

Варто зауважити показники в таблиці 2 представлені в тисяча голів і величина показника в більш ніж сорок відсотків демонструє лише поширення способу виробництва, а не силу його впливу. Адже ринку значення має кількість виробленого м'яса і підприємствами, що використовують серійний і масовий спосіб виробництва вироблено майже 80% всієї продукції галузі.

Наступним способом виробництва є серійне виробництво, що представлено малими і середніми підприємствами. Перехід до такої форми організації відбувається за умови спеціалізації і укрупнення господарства, що раніше займалося одиничним виробництвом.

Для відгодівлі птиці обов'язково утворюється додаткове робоче місце з виробництва і підготовки кормових сумішей. Впроваджується чітке планування і нормування витрат корму та води.

Для утримання птиці використовують традиційний (на підстилці) або клітковий спосіб, що зменшує падіж птиці від хижаків і травм, проте посилює вимоги до освітлення, вентиляції обігріву та очищення. Зменшується вплив погодних умов і сезонності на ефективність вирощування птиці.

При вирощуванні використовують породи птиці закуплені на вітчизняних інкубаторних станціях, або утримується власне батьківське поголів'я.

Переробка птиці може здійснюватись через засоби стороннього підприємства, адже обсяги партій вищі, а собівартість продукції нижча ніж при одиничному виробництві, що дозволяє прямо реалізувати птицю на птахопереробні комплекси.

Масовий спосіб виробництва в птахівництві впроваджується на масштабних підприємствах з багатотисячним персоналом, тотальним впровадженням автоматизації та механізації.

Обсяги реалізації готової продукції та стабільність поставок дозволяють акумулювати значні фінансові ресурси і здійснювати вертикальну інтеграцію галузі.

Для виготовлення кормових сумішей створюються комбікормові заводи, що призводить до зменшення собівартості продукції та покращення контролю якості.

Для утримання птиці найчастіше використовується традиційний (на підстилці) спосіб. Це пов'язано з особливостями законодавства країн до яких здійснюється експорт готової продукції.

Таблиця 2. Чисельність поголів'я птиці в господарствах населення

	1991	2001	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Поголів'я птиці всіх видів у господарствах населення (тис. гол.)	113137,6	98369,1	93278,5	95035,3	96182,0	98217,3	91257,9	91977,5
Поголів'я птиці всіх видів у всіх категоріях господарств (тис. гол.)	246104,2	123722,0	203839,8	200760,6	214070,6	230289,8	213335,7	203986,2
Частка поголів'я птиці всіх видів господарств населення серед всіх категорій господарств (у відсотках)	45,97%	79,51%	45,76%	47,34%	44,93%	42,65%	42,78%	45,09%

Джерело: Державна служба статистики України.

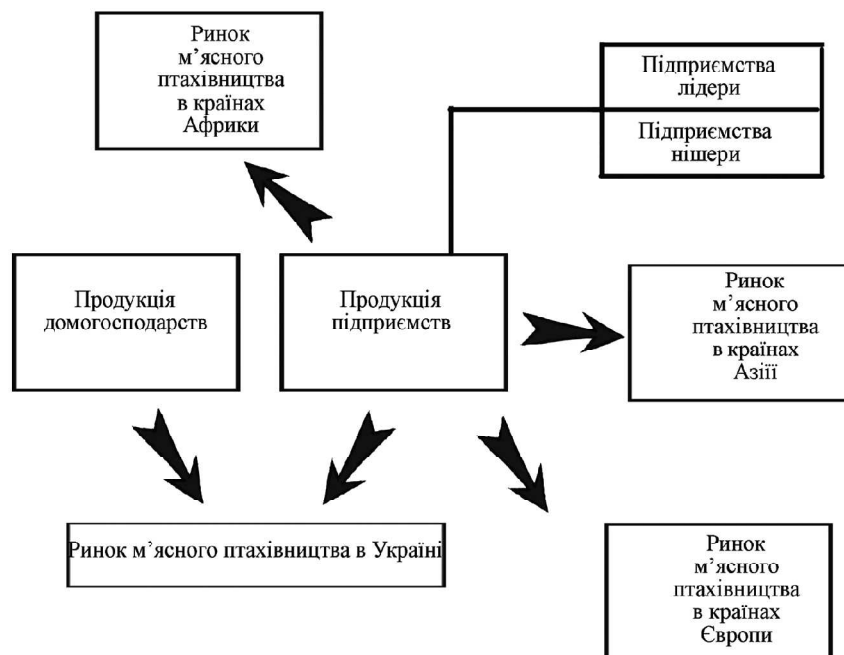

Рис. 1. Пропозиція м'ясного птахівництва

Джерело: власна розробка автора.

Вибираються найефективніші породи і кроси птиці, закупівля яких найчастіше відбувається у інкубаторних станцій країн Європи.

Переробка птиці здійснюється на власних переробних комплексах із застосуванням напів-автоматизованих конвеєрних ліній.

Попри значну різницю у організаційному і технологічному рівнях підприємств між ними відбувається конкуренція на ринку м'ясного птахівництва, що здійснює вплив на розвиток птахівництва в Україні. Конкурентна боротьба стимулює керівництво підприємств приймати різноманітні стратегії для максимізації власної вигоди, що найчастіше проявляється у підвищенні ефективності господарювання.

Основними стратегіями, що використовуються підприємствами на ринку птахівничої продукції є стратегії: цінового лідера, продуктового лідера і нішера. Позицію цінового і продуктового лідера зайняла холдингова компанія "МХП", єдиними підприємствами, що мають потенціали до конкуренції є компанія на національному рівні є "Агромарс" та Володимир-Волинська птахофабрика. Ці три компанії здійснюють значні витрати на маркетингові заходи, активно просувають свої торгові марки на телебаченні і в мережі інтернет.

Усі інші підприємства змушені обирати стратегію нішера, серед них:

ПАТ "Полтавська птахофабрика", Агрофірма Березанська птахофабрика, Березнівське птахопідприємство, агро-промислова група компаній "Дніпровська", ПАТ "ПЛЕМПАХРАДГОСП Броварський" та інші. Пропозиція ринку м'ясного птахівництва зображена на рисунку 1.

Згадані організації конкурують з підприємствами першої групи через наявність певних зв'язків з територіально наближеними компаніями або взагалі здійснюють експорт власної продукції до іноземних країн.

ВИСНОВКИ

В Україні на цьому етапі найбільш розвинутим сектором тваринництва є птахівництво [4, с. 84]. Причиною цього слугували як економічні, так і технологічні фактори, що змогли проявити свою силу в результаті занепаду свинарства та інших м'ясних напрямків тваринництва. В найближчій перспективі очікується подальше зростання частки птахівництва в тваринництві та аграрному секторі загалом.

Література:

1. Mhp.com.ua [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. — Електронні дані. — К., 2017. — Режим доступу: <http://www.mhp.com.ua/>
2. Latifundist.com [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. — Електронні дані. — Полтава, 2017. — Режим доступу: <http://latifundist.com/>
3. Smida.gov.ua [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. — Електронні дані. — К., 2017. — Режим доступу: <http://smida.gov.ua/>
4. Вегнерук Н.П. Стан та перспективи підвищення ефективності виробництва продукції птахівництва / Н.П. Вегнерук, К.М. Васюк. // Інвестиції: практика та досвід. — 2015. — №21. — С. 83—85.

References:

1. PJSC Myronivsky Hliboproduct (2017), available at: <http://www.mhp.com.ua/> (Accessed 25 Aug 2018).
2. Latifundist.com (2017), available at: <http://latifundist.com/> (Accessed 25 Aug 2018).
3. SMIDA (2017), available at: <http://smida.gov.ua/> (Accessed 25 Aug 2018).
4. Vehneryuk, N.P. and Vasiuk, K.M. (2015), "Condition and prospects for improving the efficiency of poultry production", Investytsii: praktyka ta dosvid, vol. 21, pp. 83—85.

Стаття надійшла до редакції 29.08.2018 р.